

Björka förr och nu

— *de som var med berättar*

Det är en fridfull sommarkväll. Den nedgående solen silar sina strålar genom björkarna vid min stuga. På avstånd hör jag får bräka, jag hör glada barnaskratt. Jag drar mej ditåt. Nedanför Bosgården har Elsa och Hjalmar från Myckelbyn sina får och de näpnaste små lamm. Bredvid stängslet står Annika och Bengt och deras barn, Henrik och Marika. Barnen skuttar i takt med lammen och deras förtjusning känner inga gränser. ”Mera bröd mamma”, ropar Henrik, ”det här lammet har inget fått”. ”Jag har slut”, säger Annika. ”Pappa hämta mer”, ropar de två. ”Nej nu får det vara nog, ett halvt kilo Vikabröd varje kväll, det blir för dyrt”.

Jag står där helt plötsligt och minns, minns får och lamm från min barndom och hur jag brukade mata dem med tunnbrödssmulor hopsopade i brödlådan. Jag minns hur jag som något äldre blev väckt av mor-mor med order — Upp nu, nu ska du ”gät umsta tackor”. Det var bara att lyda. Samma sak hände i Sarjonsgård och Maj-Britt och jag följdes åt till skogs med fåren. Men fåren var finurliga och ungar har alltid varit ungar. Fåren vaktade på oss och vi på dem och så snart som vi trodde, att de var fullt upptagna av betet, sprang vi hem för att leka. Men dessa får! De arma kräken var i regel hemma före oss — och vilka snubbor vi fick! Och så fick proceduren upprepas.

Tankarna virvlar runt medan jag ser på barnens och lammens krumsprång. Jag undrar? Kommer dessa barn någon gång att vilja eller få veta hur deras morfars morfar, Sarlas Anders, hade det? Han som vid fyllda 80 bröt ny mark.

Jag går hem till mej, det är läggdags, men sömnen vill inte komma. Mina år i Björka passerar revy. Jag minns hur vi barn byggde ”fjos” av pärtor och hur vi lekte att grankottar var kor och tallkottar får. Jag minns den jättestora grytan i öppna spisen, full med mjölk, som Gumma gjorde ost av och hur hon bjöd oss på ”våstmåjs”.

Jag minns söndagarna. Då fick jag gå ända ner till landsvägen och se på bilar. Det kom inte så många, man kunde få vänta i timtal, men oj så spännande, i synnerhet om man lyckades kasta in en blombukett eller ett smultronstrå i en öppen bil och få en tvåöring i gengäld. Och till middag kokade Gumma kött och potatis, och i spadet ”fett vått” kokades klimp gjord på vetemjöl och vatten. Fanns det något godare! Jag minns också hur roligt det var att få åka på släpen när far lastade gräset från hacksloggen. Lasset blev högre och högre, men far skötte tömmarna med den ena handen och höll i mej med den andra.

Så fanns det något som kallades för ”skickningar”. Det låg något spännande i detta begrepp. Från Björka var det en kruka med mjölk och ett paket med smör och messmör. Från Sollerön och hemmet någonting annat. En sådan skickning är för evigt inristad i mitt minne. Jag kan när som helst framkalla bilden, känna doften och smaken av detta underbara — en *sockerkaka*. O, vad jag dyrkade mamma, som hade gjort något så ljuvligt. Jag nöp små, små bitar av detta det godaste man kunde få, den bruna kanten, det gula söta! På den tiden gick vägen upp till Markusrån alldeles intill vår stugknut och jag kan ännu höra och se när Sörbu Mas stannade sin häst och ropade: ”Jag har skickningar”. Välsignad vare Sörbu Mas!

Jag kan ännu klart och tydligt se bilden av min morfar när han så sent som 1928, över 80 år, bröt upp stenbunden ängsmark till odlad jord. Kanske fortsatte han odlingsarbetet därför att han så väl kom ihåg nödåret 1867. Om detta berättade han en del för oss barn — kanske i uppfostrande syfte? Vintern hade varit mycket kall och våren lät vänta på sig alltför länge. Så sent som i slutet av maj hade man kört på isen över Stamnäsfjärden. Den mycket försenade sådden och en kall sommar gjorde, att ingen säd mognade. Det blev verklig hungersnöd.

Med åren fick man rent praktiskt lära sig fäbodlivets allvar genom att delta i olika arbetsuppgifter. Slåttern under varma julidagar kunde vara ett slit även för ett barn. Överallt där lien gått fram bland tuvor och buskar måste det räfsas, och räfsningen var något man verkligen fick lära

Fr v Gambel Anna, Dulbo Anna och Rullpers Anna.

sig i mycket unga år. Under höbärgningstid var det ingen idé att ens be om att få gå till Stammnäs och bada.

Det var många minnen som dök upp innan jag till slut somnade in för att vakna i nuets Björka, där fäbodlivet upphört för alltid, där sommar-gästerna — med eller utan anknytning till bygden — snickrar på sina stugor, där en eller två bilar står på varje tomt, där "tjittarna" har växt igen — men ett Björka, som har stor plats i allas våra hjärtan.

— Hur gammal är egentligen bebyggelsen i Björka?

För att få någon uppfattning i denna fråga återges en del uppgifter hämtade ur John Granlunds artikel om Fäbodlag i "Gruddboken". "Björka fäbodar nämns första gången, så vitt jag kunnat finna, i häradsrättens protokoll år 1609, då Jöns Jönson på Soll bjuder upp 2 systemdelar på Soll och "sompt i Fäabodarne i biörcka". År 1613 kom Jon Anderson på Soll och gav tillkänna, huru han köpt "3 åkerstycken liggande i biörkum." Av artikeln framgår vidare att det fanns detaljerade bestämmelser om dagsverksskyldigheten t ex, "den som har 2 eller 3 kor och en häst skall utföra ett dagsverke den 23 juni till vägbyggnad. Antal gårdar 1672 var 42, på 1880-talet 56."

— Och hur tedde sig fäbodlivet?

Jag låter Björkabor, representerande 5 av Björkas 6 byar berätta om arbete, personliga upplevelser och minnen från en svunnen tid. Vad var naturligare än att börja med den allra äldsta, som på ett belysande sätt skildrar livet och även det ansvar som lades på ett barn.

Bråmå Karin, född 1884, från byn *Heden* berättar.

— Mitt allra första minne från Björka är en ”buföring” till Soll. Jag var omkring 4 år. Korna visste antagligen vad det var fråga om, för när de släpptes, bar det iväg mot sjön. Det kom folk och få även från andra gårdar. Det var ett förskräckligt liv. Korna råmade, hästar gnäggade, fåren bråkade, karlarna skrek åt varann, försökte överrösta djuren och kvinnfolken sprang fram och tillbaka och styrde. Ut i båten med hästar och kor och under korna placerades fåren, där de på darrande ben stod och skrek. I fören placerades en skrinna och i den bland annat ”bufördon” satte de mej i knät på en gammal gumma. Starka karlar rodde ut och allt tycktes gå väl. När vi närmade oss Soldlandet började en häst dricka vatten utöver båtkanten. Han drack och drack och då sa en gammal gubbe — givetvis på skoj men det begrep ju inte jag — ”tänk om han dricker upp allt vatten så att vi inte når land”. Jag minns hur jag stel av skräck kröp ihop i den gamla kvinnans knä. — ”Ja, nug va ä nå les”, säger Karin med en suck och berättar vidare.

— En gång gav vi oss iväg så tidigt att vi gick på isen tvärs över Stamnäs-fjärden. Jag var bara ett barn då också, knappt att jag orkade gå, men man måste vänja sig tidigt. Fodret var slut på Soll och vi var tvungna att ge oss iväg. Det var precis som om något drev djuren, precis som om de visste, att det vankades foder när de kom fram.

— Och hur hade ni det ordnat i Björka? Hur bodde ni?

— Ja, det första som far byggde var ”fjoset”, sedan stallet och ladan. Det viktigaste var ju att kreaturen hade en invaro. Vi fick nöja oss med att bo i ”fjoskammaren”, — helt enkelt en avbalkning som skilde oss från korna. Så fick vi bo tills det blev tid att bygga en stuga. Vi lagade vår mat och värmdde vattnet till korna i samma lilla öppna spis. Och mor måste gå igenom den lilla kammaren med fodret till djuren. Vi hade ett litet bord och några säten och så spikade far ihop några bräder till en säng. I den fick vi samsas allesammans. När vi skulle göra våra behov, var det bekvämt — bara att sätta sig på huk bakom korna. Korna gav värme när det var kallt ute och ”dofterna” vande man sig vid. ”Till nästa år ska det bli en stuga”, lovade far. Men så kom tröskningen.

Trösken drogs av fyra man. ”Vi måste göra en vandring, som hästen får dra, så att vi slipper pinas på det här sättet,” sa far. Nästa vår började han bygga den. Till sin hjälp hade han Påls Mas och Påls Per. Jag hade just börjat skolan och Påls Mas var skolmästare. Jag minns hur jag skämdes över att skolmästaren måste äta i en ”fjoskammare”. Nästa sommar byggdes stugan. Då hade vi bott så där primitivt i 3—4 år.

När jag blev 12—13 år blev jag lämnad ensam att sköta om djuren. Vi hade visserligen inte mer än ett par kor, någon kviga, gris och andra småkräk. Det var ett slit och ett släp för alla, men kanske extra tungt för en liten flicka. På morgonen drog vi iväg till skogs med korna, alla i byn följdes åt. Vi hade ”lidukuppan med sucko” med oss förstås, vi stannade några timmar innan vi gick hem för att göra iordning ”byttor”.

— Och vad är då ”byttor”?

— Jo, vi hackade halm med hackjärnet, blandade i något grönt, för det mesta löv, slog på lite hett vatten och strödde på några saltkorn och lite mjöl. Det fick korna äta medan vi mjölkade. Det gällde att ta vara på allt på den tiden, vi t o m plockade långa strån inne i buskarna. Nu kan ingen förstå hur glada folk blev för varje hötapp de kunde bärga.

Vi var tvungna att ”buföra” många gånger förr i tiden. Vid midsommar gick vi till västerfäbodarna, först Bosberg och sedan Läberg, vi var borta ca 7 veckor. Så tillbaka till Björka, där vi blev kvar tills vi tagit upp potatisen och tröskat. Sedan till Soll för att klara samma sysslor där. Vid Allhelgonahelgen åter till Björka, där vi stannade till jul.

— Jul, ja! Jag har ett barndomsminne från den tiden. Det var dagen före julafton, vi skulle ”buföra”. Jag hade huggit mej en liten julgran, som jag tänkte ta med. Av tidningspapper hade jag klippt små blommor, jag hade knutit fast en i varje topp. Jag tyckte granen var så fin. Jag la den längst bak i skrandan, men när far fick se den så slängde han in den i vedboden. Det var nära att jag grät. Skrandan var full av annat ”buförson” och julen fick gå utan gran. Det var inte så många förberedelser då, säger Karin, och tillägger. — När jag var 14—15 år blev jag ägare till en stickmaskin för att på det sättet försöka tjäna någon krona och mitt arbete som ”gäskall” var slut. —

Bråmå Karins berättelse, som jag tog upp på band sommaren 1981, har jag i skrift inte förmått ge full rättvisa åt. Man kan inte undgå att bli rörd till tårar, när den snart hundraåriga kvinnan med klar röst och utan klagan berättar om barnåren i ”fjoskammaren” i Björka och hur

det inte ens förunnades henne att få med den lilla julgranen hem till stugan på Sollerön.

Jag går till *Kansberg*, kanske den by som först befolkades och som enligt sägner fått sitt namn efter byns berömde son, Daniel Jonsson. I Gunnar Granbergs artikel — Bebyggelsesägner på Sollerön — i "Gruddboboken" refereras ett tingsprotokoll från 1651 där det bl a står att "Capitain Daniel Jonsson fick fast på ett fåbodställe om 6 snesland i Björke liggandes, som han för 6 R:dr köpt har . . ." Vidare återges i denna artikel gamla Sollerögubbars berättelser, av vilka framgår, att "när han kom hem från kriget så hette han Kans och att han levde i Kansberg till sin död och att han medförde soldater, som odlade upp området åt honom."

Flint Anders, född i Flintgården på Kansberg 1894 och hjälpt till världen av en grannkvinna berättar.

— Jo, i den här stugan med anor från 1600-talet levde och dog min morfar, Måsan Lars, född 1831, den siste s k Kungshästen. Av sju ursprungliga gårdar, som jag minns, finns nu endast tre helt eller delvis kvar, men lika många sommarstugor har kommit till. Vägen hit upp, gick enligt morfar, från Mångberg över Holen och Synstberg till Björnmyren och Åsen, fortsatte vidare över Åsberget till Leksandsåsen.

Visst var det ett ståhej när vi skulle "buföra". Vi karlar skulle ju se till att svin- och kalvkättarna var hela, att allt vad man behövde av redskap kom med. Kvinnfolken såg till att vi fick med oss kläder och mat. Det var något kilo strömming, salt, något köttben och mjöl till gröten. Potatis fanns i Björka och tunnbröd för de första dagarna.

— Att sköta djuren var ju ett fruntimmersgöra?

— Ja, visst. Men tror du att vi karlar var sysslolösa. Gödseln skulle ut på åkern, vi skulle göra iordning för sådden. Och tänk dej slåttern när t o m lindorna skulle slås med lien. Jag har odlat både korn, havre, råg och vete här uppe i Kansberg. Jag fick 7 snesar här (en snes — 9 kärvar) och 14 i Soll, men ifråga om vikten så fick jag lika mycket här. Och tröskningen, vilket slit innan vi fick vandringströskan. Ja, så skulle vi se om husen. Spån skulle klyvas och tak skulle lagas. Och så var det "rogarder". Det var den värsta plågan. Man skulle ut i skogen och hugga långa, spåda granar, som sedan skulle klyvas. Man skulle ta "gärdvidjor" att binda ihop med. Det var långa sträckor som skulle stängas. Kavelbroarna ute i skogen skulle också ses över, så att kvinnfolken kunde

ta sig fram, när de var ute och ”gätade”. På höstarna skulle man köra fram ved och ta upp mossa. Men på kvällarna — då var det trevligt. Då brukade gubbarna samlas här i stugan, då laggade vi, snickrade räfsor och räfsepinnar. Allt skulle ju göras för hand. Det var ett slit jämt, men vi hade vad vi behövde. Vi var aldrig utan mat.

— Åt ni på tallrikar?

— Nej f-n heller, det var tråkappar, säger Anders uttrycksfullt och tillägger, ”det är synd att minnet sviker”.—

Jag går till *Markusrån*, där det tidigare fanns tre Markusgårdar, därav namnet.

Markus Anna, född 1898, berättar med verklig inlevelse om sina år som ”gäskall”, 1913—1916. Av hennes skildring framgår att tidsperioderna i fäbodarna och arbetsrutinerna inte ändrats nämnvärt mycket sedan Bråmå Karins tid om man undantar att många slutat med långfäbodarna. I och med flottbrons tillkomst (1892) var det inte längre förenat med så stora vedermödor att ta sig fram och tillbaka. Men Markus Anna har också anda saker att berätta.

— Allt vårt arbete gick ju ut på att skaffa foder till djuren och mat till oss själva. Det var ont om pengar och det var inte mycket vi kunde köpa. När korna var i långfäboden gick vi miste om gödseln. Åkrarna var magra, de gav inte så mycket och gödseln var någonting dyrbart. Men blev skörden god var glädjen och tacksamheten stor, om säckarna vid tröskningen fylldes med stora, välmatade knoppar.

Allt skulle ju tas till vara och det gällde inte enbart det som växte. Under senhösten i Björka repade vi upp gammalt stickylle, slog på hett vatten och kärnade ”klojter”, som sedan blandades i ullen. Vartannat år skulle vi väva vadmal, dock inte i Björka, där kardade vi ullen och spann garnet, ena året till varpen och andra året till väftet. Under dessa långa och mörka höstkvällar brukade grannarna, Näsje fok, Sörbufok och Bäckfok samlas hos oss. Jag minns så väl hur det brukade se ut när jag var barn.

Stabben stod mitt på golvet. Någon snickrade på ett yxskaft, någon på en träsked, någon gjorde en korg. Golvet var fullt av spånor, som vi ungar lekte med. Elden brann i den öppna spisen och gav ifrån sig både värme och ljus. Fotogenlampan spred ett sparsamt sken. Kvinnfolken satt på bänken framför folotsängen och stickade eller sydde någon fin söm och de hjälpte oss i vår kurragömmalek. Och vad tror du det bjöds

på? — Ja, inte var det kaffe! Men en skål med gröna ärter skickades runt. Någon fin kålrot skalades, den skars i kuber och bjöds ikring. Man tuggade på lite ärter då och då och knaprade på en kålrotskub. Och vi hade en underbar samvaro. (Vore inte denna näringsriktiga bjudmat något för oss att ta efter. I varje fall skulle dagens kostupplysare bli förtjusta. C-vitamin från kålroten, protein från ärterna, tuggmotstånd och fibrer för tarmen.) Som vuxen var jag aldrig ”gäskall”, slutar Markus Anna sin berättelse, men tillägger.

— Glöm inte att det finns en by som heter *Hagen* också, där finns endast 2 gårdar kvar. —

Jag fortsätter till *Svenbacken*. Vad har då *Gambel Anna*, född i Björka 1899, att berätta.

— Ja, jag har både mörka och ljusa minnen. De mörka ligger längst bak i tiden och hänger ihop med lungsotens härjningar, då även kamrater föll offer. Men undra på att det blev som det blev. Det var trångt i stugorna och så stort begrepp om hygien hade väl ingen och kosten var rätt enahanda. Det var mest välling och gröt, ”mjöksull” och något köttben. Gubbarna drog ju not ibland och det hände, att de kunde få stora fångster med nors. En gång måste de köra med hästen ner till Stamnäs och hämta. Norsen saltades ned och vi fick äta av den från tidig vår över hela sommaren, trots att den blev alldeles vit och luktade illa.

De ljusa minnena kommer från mina första år som ”gäskall”. Jag började i 15-årsåldern. Unga flickor fanns i nästan varje gård. Arbetet bekymrade oss inte, det var lika för alla, men vi hade så trevligt på vår lediga tid. Vi spelade och sjöng, du kan inte tro hur det sjöngs i Björka, någon hade en cittra och en annan hade en gitarr. På lördagskvällarna kom det pojkar med dragspel och då blev det dans i någon stuga. Vi rostade råg, korn eller ärter till kaffe och drack.

I början på 20-talet blev det förändringar. Gärdesgården från Siljan till Kullsjöarna i väst och som utgjorde rågång mellan Solleröns marker och Siljansnäs började rasa ihop. Våra kor lärde sig snabbt att hitta gärdesgårdens svaga ställen såväl som grödan på åkrarna i Leksandsåsen till ägarnas stora ilska. Det hände att våra kor låstes in i deras lagårdar och sedan begärde folket där en lösen om 5 kr per ko under hot om att länsman fanns avvaktande i en stuga. Det är många historier om fritagning och om vedergällning. Hade man ingen hage blev man till sist

Fr v Sarjons Anna, Sar Selma och Sarjons Emma.

tvungen att "stilla inne". Vi slog överallt där det fanns några grässtrån men inte på lindorna, det var vinterfoder, och så tog vi löv. Jag försäkrar att det inte fanns en ätbar lövruska på kilometers avstånd. Men vi fortsatte med fäbodlivet ända till 1945. Av nästan hela byn gjordes senare en gemensamhetshage för ungdjur. Den var i bruk in på 60-talet. Dom talar om gamla goda tider, slutar Gambel Anna, men jag håller inte med. —

Så är jag tillbaka där jag började.

Klockarbacken hette tidigare Sturnisrån. Namnet, som härleder sig till Sturnisgard, var delvis i bruk in på 30-talet.

Klucker Frida berättar.

— Vår gård hette egentligen Bugånisgard, men eftersom gårdens husbonde var klockare i det gamla kapellet på Sollerön kallades han för Kluckern. Sturnissläktet hade dött ut och Klockarn gav byn sitt namn.

Att gårdar försvunnit och skogen tagit över finns många exempel på. Men att gårdar flyttats för att komma närmare storskogen är måhända inte så känt. Och vad var orsaken?

Sarjons Lars berättar.

— När mer och mer jord odlades upp blev det nödvändigt att stänga längre och längre "nåtgarder", d v s en med gärdesgårdar avgränsad smal väg, som ledde direkt från lagårn ut mot skogen. Folket fann det tydligen enklare att flytta hela gården. De enda flyttningar här i byn, som jag har hört talas om är Sarjonsgård, som flyttades två gånger, och Sarlasgård. För att vara säker på att inte behöva flytta började Gambelbrutern, anfader till vår släkt, att bryta mark och bygga stuga långt inne i stora skogen, ca en km från annan bebyggelse. Han hann inte med så mycket innan han drog ut i krig 1809. Nu ligger Lansergård på denna mark.

Det har alltid varit något särskilt med Björka. Du må tro att gubbarna trivdes när de tidigt på våren höll på med veden. Då hade de fritt från "keling" och ungar, som de lämnat på Soll. Fast nog var det ett elände med hacksloggen, den tog tre veckor även på min tid. — Och Klucker Frida, som också var en av dessa 12-åringar, som blev lämnad ensam att ta hand om djuren säger på tal om ungdomen: — Undra på att de trivdes, de fick ju för första gången "något eget". —

Sarjons Emma, som var "gäslkall" på 20-talet har skrivit ner sina minnen. Jag citerar: ---"Allt är så annorlunda, ljuden och rösterna är så främmande, inga koskällor, inga fårpinglor. När jag tänker på den grå stugan vaknar minnesbilder, det är som att vandra i det förflutna med dessa människor, som var och en var en personlighet framvuxen ur den grå vardagen med dess slit men också förnöjsamhet med tillvaron. Jag ser dem alla som de var, föräldrar, syskon, och Storan Margit, hon som kom med sitt ok och två byttor för att hämta vatten. Deras brunn var för det mesta torr. Och Olans Anna, som jag fick 50 öre av för att jag följde henne till Holen med en tacka och Klucker Ull och Måspers Karin, som hade en så fin klocka på väggen, att de måste skydda den mot flugorna med ett flor. Sarlas Anders som brände tjära och Mejt och Karin som hade så fina kor . . .".

I slutet på 20-talet och i början på 30-talet kom förändringar. Jorden brukades, men alltfler slutade slå hacksloggen. Gärdesgårdarna försvann mer och mer.

— *Sarjons Anna* var med då. — Om vi skulle ut i skogen med korna måste vi gå med och vakta på dem, eller också fick vi själva ge oss iväg till skogs och plocka mjöling i en säck och bära hem, vi fick slå någon

slogbit här och där och ta löv. Senare började vi tjudra korna. Det var inget latmångöra, men alla hade det likadant, och sammanhållningen mellan unga och gamla var så fin. Och så var det så vackert i Björka. Vi kunde se hela Siljan, vi kunde se när båtarna la ut från Soldlandet och vi kunde nästan på minuten räkna ut när folket skulle komma gåendes uppför backen. —

Vandringströsken hade ersatts med ett modernare tröskverk, som drevs av en råoljemotor. Bråmå Anders var maskinist. Hur många hushåll som tröskade i Klockarbacken och om mängden säd som var och en hade finns en notering på laduväggen i Sarlasgard, där trösken var uppställd. Vilket år det avser framgår dock inte, men troligen omkring 1928.

Där står:

Sar Anders Andersson	korn 827 kg	
Storan And Persson	korn 600 kg	havre 176 kg
Johan Jonasson	korn 210 kg	
Rull Jöns Olsson	korn 313 kg	havre 370 kg
Lars Jonasson	korn 370 kg	havre 396 kg
Bråmå Olof	korn 734 kg	
Bud Karl	korn 479 kg	havre 370 kg
Sörbo Nils	korn 354 kg	havre 448 kg
Bus Joh Olsson	korn 719 kg	

Ett personligt minne från den tiden. Alla skulle bjuda på kaffe, även om det gällde blott ett lass. Det tog för mycket tid att springa runt i alla gårdar och man enades om att kaffe skulle drickas på ett och samma ställe. Samtliga kom med sin korg innehållande kaffe, socker, grädde och vetebröd — en del även en kaffepanna om de ville ha sumpen med sig hem. Jag kokade kaffe, dukade upp och plockade undan i vederbörandes korg och proceduren upprepades för varje hushåll, och alla hann tröska på samma dag. Folk hade tåliga magar på den tiden!

Förändringen visades även på andra sätt. Skräddar Daniel på Heden hade affär, där man kunde köpa det allra nödvändigaste. Stina Siljestrand hade pensionatsrörelse — Björkeborg — åren 1937—1939. Verksamheten var rätt blomstrande men tog slut i och med att busslinjen från Leksand förbi Björka till Mora las ner. Andra tecken. ”Stockholmarna” hade börjat hitta till Björka och vid en fest, i samband med

majstångsresningen, höll Bom Anders ett tal där han bl a sa: ”Förr i världen var det gott om kor i Björka, nu finns det snart bara ”Stockholms-kor.”

Fäbodlivet tog för mycket tid, och det ena hushållet efter det andra gav upp. Den 1 sept 1939 gick Sarlasgårdens kor för sista gången från Björka. En bit på väg fick vi veta att kriget brutit ut. I Duhlbogard höll de på till 1945. De sista korna, som lämnade Björka, hörde hemma i Krångangard. Året var 1973.

Dagens Björka är ett ganska modernt samhälle. Elektricitet kom för några år sedan. Telefon finns i nästan varje stuga och TV har gjort sitt intåg. Och resultatet har inte låtit vänta på sig. Det görs inte längre så många spontana besök och kvällspromenaderna — vart tog de vägen? Tyvärr har också många inbrott skett. Antalet stugor har ökat till ca 85, för 100 år sedan fanns 56 gårdar. En familj bor i Björka året runt. Vid Svenbacksvägen, eller Gustavsbergsvägen, som den kallas av många, har en ny by bildats. Borde den inte få ett namn? Det byggs i varje by, fler och fler söker sig en tillflyktsort.

Vi som har våra rötter fast förankrade i den jord, som våra förfäder brutit, har ett stort ansvar mot kommande generationer. Vi borde inte tillåta, att den mark de brutit under vända, växer igen. Vi borde försöka föra åtminstone något av det gamla kulturarvet vidare. I denna vår strävan får inte inflyttade medmänniskor lämnas utanför. De vill också veta något om denna unika bygd, och de vill också känna ansvar.

Likt våra förfäder borde vi alla i fäbodlaget gemensamt och oegenlyttigt samlas någon sommarkväll/dag för att, var och en efter sin förmåga, göra något för vår bygd. Kanske skulle vi t ex kunna börja med att snygga upp nere vid Stamnäs. Vi skulle också kunna röja efter våra vägar. Vi kunde skapa en tradition, som stärkte samhörigheten och fick oss att uppleva något av forna tiders gemenskap.

Sarlas Anna